

CHAMBRE DES REPRÉSENTANTS
DE BELGIQUE

5 juillet 2006

PROJET DE LOI

modifiant la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur et instaurant une interdiction d'augmenter le prix d'un produit ou service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire ou de recevoir ses factures par courrier électronique

SOMMAIRE

1. Résumé	3
2. Exposé des motifs	4
3. Avant-projet	6
4. Avis du Conseil d'État	7
5. Projet de loi	9
6. Annexe	10

BELGISCHE KAMER VAN
VOLKSVERTEGENWOORDIGERS

5 juli 2006

WETSONTWERP

tot wijziging van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument en tot instelling van een verbod om de prijs van een product of dienst te verhogen omwille van de weigering van de consument via bankdomiciliëring te betalen of zijn facturen via elektronische post te ontvangen

INHOUD

1. Samenvatting	3
2. Memorie van toelichting	4
3. Voorontwerp	6
4. Advies van de Raad van State	7
5. Wetsontwerp	9
6. Bijlage	10

Le Gouvernement a déposé ce projet de loi le 5 juillet 2006.

Le «bon à tirer» a été reçu à la Chambre le 5 juillet 2006.

De Regering heeft dit wetsontwerp op 5 juli 2006 ingediend.

De «goedkeuring tot drukken» werd op 5 juli 2006 door de Kamer ontvangen.

<i>cdH</i>	: <i>Centre démocrate Humaniste</i>
<i>CD&V</i>	: <i>Christen-Democratisch en Vlaams</i>
<i>ECOLO</i>	: <i>Ecologistes Confédérés pour l'organisation de luttes originales</i>
<i>FN</i>	: <i>Front National</i>
<i>MR</i>	: <i>Mouvement Réformateur</i>
<i>N-VA</i>	: <i>Nieuw - Vlaamse Alliantie</i>
<i>PS</i>	: <i>Parti socialiste</i>
<i>sp.a - spirit</i>	: <i>Socialistische Partij Anders - Sociaal progressief internationaal, regionalistisch integraal democratisch toekomstgericht.</i>
<i>Vlaams Belang</i>	: <i>Vlaams Belang</i>
<i>VLD</i>	: <i>Vlaamse Liberalen en Democraten</i>

Abréviations dans la numérotation des publications :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Document parlementaire de la 51e législature, suivi du n° de base et du n° consécutif</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Questions et Réponses écrites</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Version Provisoire du Compte Rendu intégral (couverture verte)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Compte Rendu Analytique (couverture bleue)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Compte Rendu Intégral, avec, à gauche, le compte rendu intégral et, à droite, le compte rendu analytique traduit des interventions (avec les annexes) (PLEN: couverture blanche; COM: couverture saumon)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Séance plénière</i>
<i>COM :</i>	<i>Réunion de commission</i>
<i>MOT :</i>	<i>Motions déposées en conclusion d'interpellations (papier beige)</i>

Afkortingen bij de nummering van de publicaties :

<i>DOC 51 0000/000 :</i>	<i>Parlementair document van de 51e zittingsperiode + basisnummer en volgnummer</i>
<i>QRVA :</i>	<i>Schriftelijke Vragen en Antwoorden</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Voorlopige versie van het Integraal Verslag (groene kaft)</i>
<i>CRABV :</i>	<i>Beknopt Verslag (blauwe kaft)</i>
<i>CRIV :</i>	<i>Integraal Verslag, met links het definitieve integraal verslag en rechts het vertaald beknopt verslag van de toespraken (met de bijlagen) (PLEN: witte kaft; COM: zalmkleurige kaft)</i>
<i>PLEN :</i>	<i>Plenum</i>
<i>COM :</i>	<i>Commissievergadering</i>
<i>MOT :</i>	<i>moties tot besluit van interpellaties (beigekleurig papier)</i>

Publications officielles éditées par la Chambre des représentants

*Commandes :
Place de la Nation 2
1008 Bruxelles
Tél. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.laChambre.be*

Officiële publicaties, uitgegeven door de Kamer van volksvertegenwoordigers

*Bestellingen :
Natieplein 2
1008 Brussel
Tel. : 02/ 549 81 60
Fax : 02/549 82 74
www.deKamer.be
e-mail : publicaties@deKamer.be*

RÉSUMÉ

Le projet de loi vise à compléter la loi sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, afin d'interdire que le prix d'un produit ou d'un service ne soit augmenté si le consommateur refuse de payer sa facture par domiciliation bancaire ou s'il souhaite recevoir sa facture par la voie postale.

SAMENVATTING

Dit wetsontwerp beoogt de wet betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument aan te vullen teneinde een verkoper te verbieden de prijs van een product of dienst te verhogen indien de consument weigert om via bankdomiciliëring te betalen of wanneer hij zijn factuur via de post wenst te ontvangen.

EXPOSE DES MOTIFS

Certains vendeurs demandent des frais supplémentaires en cas de paiement par d'autres voies que la domiciliation bancaire ou si le consommateur souhaite recevoir sa facture par la voie postale.

Le consommateur qui s'est procuré un produit ou un service est ainsi amené à payer un coût supplémentaire au delà du prix ou du tarif indiqué du produit ou du service.

Le présent projet, inspiré d'une proposition de loi de l'ensemble des partis de la majorité (DOC 51 2191) vise à interdire cette pratique.

COMMENTAIRE DES ARTICLES

Article 1er

Cet article n'appelle pas de commentaires particuliers.

Art. 2

L'article 2 LPCC dispose que tout vendeur qui offre en vente des produits ou des services au consommateur doit en indiquer le prix ou le tarif par écrit d'une manière lisible, apparente et non équivoque.

L'article 3 LPCC contient le principe de l'indication du prix «tout compris».

En application de ce principe, le prix indiqué par le vendeur doit être le prix total à payer par le consommateur, indépendamment du mode de paiement qu'il choisit. Dans certains secteurs, les paiements par virement bancaire se sont généralisés depuis des années. Aujourd'hui, de plus en plus de vendeurs essaient, vu les avantages que ce moyen de paiement offre, d'inciter leurs clients à accepter une domiciliation de leurs factures en offrant un avantage financier. En soi, cela ne pose pas de problèmes. Cependant, cette différence de prix n'est parfois pas présentée comme une réduction, lorsque le moyen de paiement en question est accepté, mais comme une majoration du prix si ce moyen de paiement n'est pas accepté.

Cette dernière façon d'agir n'est pas conforme avec l'obligation d'indication du prix total car le coût obligatoire à payer n'y est pas compris.

MEMORIE VAN TOELICHTING

Sommige verkopers vragen extra kosten in geval van betaling op andere manieren dan via een bankdomiciliëring of wanneer de consument een factuur wenst te ontvangen per post.

De consument die zich een product of dienst heeft verschafte, dient alzo extra kost te betalen bovenop de aangeduide prijs of tarief van het product of dienst.

Het voorliggende ontwerp dat is geïnspireerd door het wetsvoorstel van het geheel van de meerderheidspartijen (DOC 51 2191) en heeft tot doel deze praktijken te verbieden.

ARTIKELSGEWIJZE BESPREKING

Artikel 1

Dit artikel behoeft geen commentaar.

Art. 2

Artikel 2 WHPC stelt dat elke verkoper die aan de consumenten producten of diensten aanbiedt, de prijs of het tarief ervan schriftelijk, op een leesbare, duidelijke en ondubbelzinnig wijze moet aanduiden.

Artikel 3 WHPC bevat het principe van de aanduiding van de »totale» prijs.

In toepassing van dit principe, moet de prijs die de verkoper aanduidt de totale prijs zijn die de consument heeft te betalen, los van de betalingswijze die hij kiest. In sommige sectoren hebben de betalingen via bankoverschrijving zich sedert jaren veralgemeend. Thans proberen steeds meer verkopers, gelet op de voordelen die deze betalingswijze biedt, hun klanten aan te zetten een domiciliëring van hun facturen te aanvaarden door daar een financieel voordeel aan te verbinden. Op zich is daar geen probleem mee. Soms wordt echter dit prijsverschil niet voorgesteld als een vermindering ingeval de kwestieuze betalingswijze wordt aanvaard, maar wel als een meerprijs indien deze betalingswijze niet wordt aanvaard.

Deze laatste handelswijze is niet in overeenstemming met de verplichting tot aanduiding van de totale prijs, omdat een verplicht te betalen kost er niet is inbegrepen.

Un problème similaire se pose à l'égard du mode d'envoi des factures: la voie électronique par rapport à l'envoi classique via la poste. La demande d'un surcoût pour l'envoi d'une facture «papier» n'est pas conforme à la loi.

Il convient de clarifier la situation en interdisant plus explicitement ces pratiques.

La loi sur les pratiques du commerce contient également une section consacrée aux clauses abusives, dont l'objectif est d'assurer un équilibre contractuel entre les droits et obligations des parties.

On constate que le plus souvent, les majorations de prix liées à l'absence de domiciliation ou à la non acceptation de la facture électronique sont prévues dans les conditions générales des contrats ou sont appliquées par une modification de celles-ci.

C'est la raison pour laquelle le présent projet propose de rendre abusives les clauses qui auraient pour objet de permettre au vendeur d'imposer ce type de majoration.

L'avis du Conseil d'État, concernant les lacunes dans la rédaction du projet d'article a été suivi. Le texte proposé a donc été modifié.

Il n'y a pas lieu d'interdire la pratique qui consiste à prévoir un avantage financier au client lorsqu'il est disposé à accepter un moyen de paiement bien déterminé. La proposition de cet avantage financier doit être faite de manière claire et non équivoque qui soit conforme avec les dispositions existantes de la loi sur les pratiques du commerce (LPCC), en particuliers celles relatives à l'indication du prix.

La ministre de la Protection de la Consommation,

Freya VAN DEN BOSSCHE

Een gelijkaardig probleem stelt zich ten aanzien van de verzendingswijze van de facturen: de elektronische weg tegenover de klassieke verzending via de post. Het vragen van een meerkost voor de verzending van een «papieren» factuur is wettelijk niet correct.

Het is aangewezen deze toestand uit te klaren door een meer expliciet verbod van dergelijke praktijken.

De wet op de handelspraktijken bevat eveneens een afdeling die is gewijd aan de onrechtmatige bedingen en die als doelstelling heeft een contractueel evenwicht te verzekeren tussen de rechten en verplichtingen van de partijen.

Men stelt vast dat de meerkost die verband houdt met de niet domiciliëring of de niet aanvaarding van de elektronische factuur vaak in de algemene voorwaarden van de contracten zijn of via een wijziging ervan worden doorgevoerd.

Daarom stelt het voorliggende ontwerp voor de bepalingen die tot voorwerp hebben de verkoper toe te laten dergelijke verhogingen aan te rekenen als onrechtmatig aan te merken.

Het advies van de Raad van State over de leemtes in de redactie van het ontwerp van artikel werd gevolgd. De voorgestelde tekst werd dus aangepast.

Er is geen reden om de praktijk te verbieden die erin bestaat een aan de klant een financieel voordeel toe te kennen, wanneer hij bereid is een welbepaalde betalingswijze te aanvaarden. De voorstelling van dit financieel voordeel dient op een duidelijke en ondubbelzinnige manier te gebeuren die strookt met de bestaande bepalingen van de wet op de handelspraktijken (WHPC), meer bepaald deze over de prijsaanduiding.

De minister van Consumentenzaken,

Freya VAN DEN BOSSCHE

AVANT-PROJET DE LOI

soutmis à l'avis du Conseil d'État

Avant-projet de loi modifiant la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur et instaurant une interdiction d'augmenter le prix d'un produit ou service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire ou de recevoir ses factures par courrier électronique

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 32 de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur est complété comme suit:

«29. d'augmenter le prix d'un produit ou d'un service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire;

30. d'augmenter le prix annoncé pour un produit ou un service lorsque la facture est envoyée par voie postale.».

VOORONTWERP VAN WET

onderworpen aan het advies van de Raad van State

Voorontwerp van wet tot wijziging van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument en tot instelling van een verbod om de prijs van een product of dienst te verhogen omwille van de weigering van de consument via bankdomiciliëring te betalen of zijn facturen via elektronische post te ontvangen

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 32 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument wordt aangevuld als volgt:

«29. de prijs van een product of een dienst te verhogen omwille van de weigering van de consument om via bankdomiciliëring te betalen;

30. de voor een product of een dienst aangekondigde prijs te verhogen, wanneer de factuur van de klant per post wordt verzonden.».

AVIS DU CONSEIL D'ÉTAT N° 40.437/1

Le CONSEIL D'ÉTAT, section de législation, première chambre, saisi par la Ministre de la Protection de la Consommation, le 10 mai 2006, d'une demande d'avis, dans un délai de trente jours, sur un avant-projet loi «modifiant la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur et instaurant une interdiction d'augmenter le prix d'un produit ou service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire ou de recevoir ses factures par courrier électronique», a donné le 1er juin 2006 l'avis suivant:

PORTÉE DE L'AVANT-PROJET DE LOI

L'avant-projet de loi soumis pour avis entend compléter l'article 32 de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, afin d'interdire au vendeur d'augmenter le prix d'un produit ou service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire ou de recevoir ses factures par courrier électronique.

EXAMEN DU TEXTE

Article 2

1. Dans la phrase liminaire de l'article 2 du projet, on mentionnera tous les textes qui contiennent des modifications encore en vigueur de l'article 32 de la loi du 14 juillet 1991. On écrira dès lors:

«L'article 32 de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, modifié par les lois des 30 octobre 1998, 7 décembre 1998, 25 mai 1999 et 1er septembre 2004, est complété comme suit:».

2. Les dispositions en projet à l'article 2 du projet mentionnent exclusivement l'interdiction d'augmenter le prix d'un produit ou d'un service. Il se déduit de l'exposé des motifs que cette interdiction n'empêche pas «les vendeurs d'accorder des réductions de prix si le paiement se réalise par domiciliation ou si la facture est transmise par voie électronique». La question se pose toutefois de savoir si, dans la pratique, l'octroi d'une réduction n'a pas les mêmes effets que l'autorisation d'augmenter les prix, alors que le projet entend justement interdire cette augmentation.

3. Alors que l'article 32, 29°, en projet, de la loi du 14 juillet 1991 fait mention du «prix», il est question à l'article 32, 30°, en projet, du «prix annoncé». Il est recommandé d'harmoniser la terminologie utilisée dans les deux dispositions en projet et de toujours faire mention du «prix annoncé».

ADVIES VAN DE RAAD VAN STATE NR 40.437/1

De RAAD VAN STATE, afdeling wetgeving, eerste kamer, op 10 mei 2006 door de Minister van Consumentenzaken verzocht haar, binnen een termijn van dertig dagen, van advies te dienen over een voorontwerp van wet «tot wijziging van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument en tot instelling van een verbod om de prijs van een product of dienst te verhogen omwille van de weigering van de consument via bankdomiciliëring te betalen of zijn facturen via elektronische post te ontvangen», heeft op 1 juni 2006 het volgende advies gegeven:

STREKKING VAN HET VOORONTWERP VAN WET

Het om advies voorgelegde voorontwerp van wet strekt ertoe artikel 32 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, aan te vullen teneinde de verkoper te verbieden de prijs van een product of een dienst te verhogen indien de consument weigert om via bankdomiciliëring te betalen of om zijn facturen met de elektronische post te ontvangen.

ONDERZOEK VAN DE TEKST

Artikel 2

1. In de inleidende zin van artikel 2 van het ontwerp moeten alle teksten worden vermeld die nog van kracht zijnde wijzigingen bevatten van artikel 32 van de wet van 14 juli 1991. Men schrijve derhalve:

«Artikel 32 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, gewijzigd bij de wetten van 30 oktober 1998, 7 december 1998, 25 mei 1999 en 1 september 2004, wordt aangevuld als volgt:».

2. De ontworpen bepalingen onder artikel 2 van het ontwerp maken uitsluitend melding van het verbod om de prijs van een product of een dienst te verhogen. Uit de memorie van toelichting valt af te leiden dat dit verbod niet verhindert «dat verkopers een korting toestaan indien de consument wenst te betalen via een bankdomiciliëring of indien de consument zijn facturen via een andere weg wenst te ontvangen dan via de post». Vraag is echter of het toestaan van een korting in de praktijk niet dezelfde gevolgen heeft als het mogelijk maken van een verhoging van de prijs, terwijl de bedoeling van het ontwerp er precies in bestaat om dit laatste te verbieden.

3. Terwijl in het ontworpen artikel 32, 29°, van de wet van 14 juli 1991 melding wordt gemaakt van «de prijs», heeft het ontworpen artikel 32, 30°, het over de «aangekondigde prijs». Het verdient aanbeveling om de terminologie in de beide ontworpen bepalingen eenvormig te maken en steeds melding te maken van de «aangekondigde prijs».

4. Dans le texte néerlandais de l'article 32, 30°, en projet, de la loi du 14 juillet 1991, le segment de phrase «, *wanneer de factuur van de klant per post wordt verzonden*» n'exclut pas le courrier électronique, alors que c'est précisément l'hypothèse qui est visée, celle où le consommateur refuse que des factures lui soient envoyées par courrier électronique.

La disposition en projet serait plus transparente si elle énonçait, de manière plus directe, que le prix annoncé peut être augmenté «si le consommateur refuse de recevoir ses factures par courrier électronique» ⁽¹⁾. S'il n'est pas opté pour une telle formulation, il ne peut faire cependant aucun doute que le texte en projet vise uniquement le courrier ordinaire, à l'exclusion du courrier électronique. À cette fin, il pourrait être envisagé de remplacer les mots «par voie postale» par les mots «par courrier ordinaire».

La chambre était composée de

Messieurs

M. VAN DAMME,	président de chambre,
J. BAERT,	
W. VAN VAERENBERGH,	conseillers d'État,
M. RIGAUX,	
M. TISON,	assesseurs de la
	section de législation,

Madame

A. BECKERS,	greffier.
-------------	-----------

Le rapport a été présenté par M. P. DEPUYDT, premier auditeur chef de section f.f.

La concordance entre la version néerlandaise et la version française a été vérifiée sous le contrôle de M. M. VAN DAMME.

LE GREFFIER,

A. BECKERS

LE PRÉSIDENT,

M. VAN DAMME

4. In het ontworpen artikel 32, 30°, van de wet van 14 juli 1991 sluit de zinsnede «, *wanneer de factuur van de klant per post wordt verzonden*» niet uit dat eronder ook de elektronische post valt, terwijl het precies de hypothese is welke wordt beoogd waarin de consument weigert dat hem facturen per elektronische post worden verstuurd.

De duidelijkheid van de ontworpen bepaling zou ermee zijn gebaat indien erin, op een meer directe wijze, zou worden ingeschreven dat de aangekondigde prijs kan worden verhoogd «indien de consument weigert om zijn facturen via elektronische post te ontvangen» ⁽¹⁾. Wordt niet voor dergelijke formulering geopteerd, dan mag erover uiteraard geen twijfel bestaan dat, volgens de ontworpen redactie, enkel de gewone brievenpost wordt bedoeld, met uitsluiting van de elektronische post. Daartoe kan worden overwogen om de woorden «per post» te vervangen door de woorden «via de gewone post».

De kamer was samengesteld uit

de Heren

M. VAN DAMME,	kamervoorzitter,
J. BAERT,	
W. VAN VAERENBERGH,	staatsraden,
M. RIGAUX,	
M. TISON,	assessoren van de
	afdeling wetgeving,

Mevrouw

A. BECKERS,	griffier.
-------------	-----------

Het verslag werd uitgebracht door de H. P. DEPUYDT, eerste auditeurwnd. afdelingshoofd.

DE GRIFFIER,

A. BECKERS

DE VOORZITTER,

M. VAN DAMME

⁽¹⁾ Voir également en ce sens l'intitulé du projet.

⁽¹⁾ Zie ook in die zin het opschrift van het ontwerp.

PROJET DE LOI

ALBERT II, ROI DES BELGES,

A tous, présents et à venir,

SALUT.

Sur la proposition de Notre ministre de la Protection de la Consommation et de Notre ministre des Classes moyennes,

NOUS AVONS ARRETE ET ARRETONS:

Notre ministre de la Protection de la Consommation est chargé de présenter en Notre nom aux Chambres législatives et de déposer à la Chambre des représentants le projet de loi dont la teneur suit:

Article 1er

La présente loi règle une matière visée à l'article 78 de la Constitution.

Art. 2

L'article 32 de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur, modifié par les lois du 30 octobre 1998, 7 décembre 1998, 25 mai 1999 et 1er septembre 2004, est complété comme suit:

«29. d'augmenter le prix annoncé d'un produit ou d'un service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire;

30. d'augmenter le prix annoncé pour un produit ou un service en raison du refus du consommateur de recevoir ses factures par courrier électronique.».

Donné à Bruxelles, le 1er juillet 2006

ALBERT

PAR LE ROI :

La ministre de la Protection de la Consommation,

Freya VAN DEN BOSSCHE

WETSONTWERP

ALBERT II, KONING DER BELGEN,

Aan allen die nu zijn en hierna wezen zullen,

ONZE GROET.

Op de voordracht van Onze minister van Consumentenzaken,

HEBBEN WIJ BESLOTEN EN BESLUITEN WIJ :

Onze minister van Consumentenzaken is belast het ontwerp van wet, waarvan de tekst hierna volgt, in Onze naam aan de Wetgevende Kamers voor te leggen en bij de Kamer van volksvertegenwoordigers in te dienen:

Artikel 1

Deze wet regelt een aangelegenheid als bedoeld in artikel 78 van de Grondwet.

Art. 2

Artikel 32 van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument, gewijzigd bij de wetten van 30 oktober 1998, 7 december 1998, 25 mei 1999 en 1 september 2004, wordt aangevuld als volgt:

«29. de voor een product of een dienst aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om via bankdomiciliëring te betalen;

30. de voor een product of een dienst aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om zijn facturen via elektronische post te ontvangen.».

Gegeven te Brussel, 1 juli 2006

ALBERT

VAN KONINGSWEGE :

De minister van Consumentenzaken,

Freya VAN DEN BOSSCHE

TEXTE DE BASE

Dispositions de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur

Art. 32

Dans les contrats conclus entre un vendeur et un consommateur, sont abusives les clauses et conditions ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de:

1. prévoir lors de la signature du contrat un engagement immédiat et définitive du consommateur alors que le vendeur contracte sous une condition dont la réalisation dépend de sa seule volonté;

2. faire varier le prix en fonction d'éléments dépendant de la seule volonté du vendeur;

Cette disposition ne fait pas obstacle:

- aux clauses d'indexation de prix pour autant qu'elles ne soient pas illicites et que le mode d'adaptation du prix soit explicitement décrit dans le contrat,
- aux clauses selon lesquelles le vendeur de services financiers se réserve le droit de modifier le tarif de ces services, pourvu que soit mise à sa charge l'obligation d'en informer le consommateur avec un préavis raisonnable et que celui-ci soit libre de résilier immédiatement le contrat.

- aux clauses selon lesquelles le vendeur de services financiers se réserve le droit de modifier le taux d'intérêt dû par le consommateur ou dû à celui-ci, sans aucun préavis en cas de raison valable, pourvu que soit mise à la charge du vendeur l'obligation d'en informer le consommateur dans les meilleurs délais et que celui-ci soit libre de résilier immédiatement le contrat;

3. réserver au vendeur le droit de modifier unilatéralement les caractéristiques du produit à livrer ou du service à prester, si ces caractéristiques revêtent un caractère essentiel pour le consommateur ou pour l'usage auquel le consommateur destine le produit ou le service, pour autant du moins que cet usage ait été communiqué au vendeur et accepté par lui ou qu'à défaut d'une telle spécification, cet usage ait été raisonnablement prévisible;

4. fixer ou modifier unilatéralement le délai de livraison d'un produit ou le délai d'exécution d'un service;

TEXTE DE BASE ADAPTÉ AU PROJET DE LOI

Dispositions de la loi du 14 juillet 1991 sur les pratiques du commerce et sur l'information et la protection du consommateur

Art. 32

Dans les contrats conclus entre un vendeur et un consommateur, sont abusives les clauses et conditions ou les combinaisons de clauses et conditions qui ont pour objet de:

1. prévoir lors de la signature du contrat un engagement immédiat et définitive du consommateur alors que le vendeur contracte sous une condition dont la réalisation dépend de sa seule volonté;

2. faire varier le prix en fonction d'éléments dépendant de la seule volonté du vendeur;

Cette disposition ne fait pas obstacle:

- aux clauses d'indexation de prix pour autant qu'elles ne soient pas illicites et que le mode d'adaptation du prix soit explicitement décrit dans le contrat,
- aux clauses selon lesquelles le vendeur de services financiers se réserve le droit de modifier le tarif de ces services, pourvu que soit mise à sa charge l'obligation d'en informer le consommateur avec un préavis raisonnable et que celui-ci soit libre de résilier immédiatement le contrat.

- aux clauses selon lesquelles le vendeur de services financiers se réserve le droit de modifier le taux d'intérêt dû par le consommateur ou dû à celui-ci, sans aucun préavis en cas de raison valable, pourvu que soit mise à la charge du vendeur l'obligation d'en informer le consommateur dans les meilleurs délais et que celui-ci soit libre de résilier immédiatement le contrat;

3. réserver au vendeur le droit de modifier unilatéralement les caractéristiques du produit à livrer ou du service à prester, si ces caractéristiques revêtent un caractère essentiel pour le consommateur ou pour l'usage auquel le consommateur destine le produit ou le service, pour autant du moins que cet usage ait été communiqué au vendeur et accepté par lui ou qu'à défaut d'une telle spécification, cet usage ait été raisonnablement prévisible;

4. fixer ou modifier unilatéralement le délai de livraison d'un produit ou le délai d'exécution d'un service;

BASISTEKST

Bepalingen van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument

Art. 32

In de overeenkomsten gesloten tussen een verkoper en een consument, zijn onrechtmatig de bedingen en voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken:

1. bij de ondertekening van het contract een onmiddellijke en definitieve verbintenis van de consument te voorzien terwijl de verkoper zich verbindt onder een voorwaarde waarvan de verwezenlijking enkel van zijn wil afhangt;

2. de prijs te doen schommelen op basis van elementen die enkel afhangen van de wil van de verkoper; Deze bepaling doet geen afbreuk:

- aan bedingen van prijsindexering, voor zover deze niet onwettig zijn en de wijze waarop de prijzen worden aangepast expliciet beschreven is in de overeenkomst,
- aan bedingen waarbij de verkoper van financiële diensten zich het recht voorbehoudt het tarief van deze diensten te wijzigen, mits de verkoper verplicht wordt dit ter kennis te brengen van de consument binnen een redelijke opzegtermijn en deze vrij is onmiddellijk de overeenkomst op te zeggen,
- aan bedingen waarbij de verkoper van financiële diensten zich het recht voorbehoudt de door of aan de consument te betalen rentevoet te wijzigen, zonder enige opzegtermijn in geval van geldige reden, mits de verkoper verplicht wordt dit zo spoedig mogelijk ter kennis te brengen van de consument en deze vrij is onmiddellijk de overeenkomst op te zeggen;

3. de verkoper het recht te verlenen om de kenmerken van het te leveren product of de te verlenen dienst eenzijdig te wijzigen indien die kenmerken wezenlijk zijn voor de consument, of voor het gebruik waartoe hij het product of de dienst bestemt, althans voor zover dit gebruik aan de verkoper was medegedeeld en door hem aanvaard of voor zover, bij gebrek aan een dergelijke specificatie, dit gebruik redelijkerwijze was te voorzien;

4. de leveringstermijn van een product of de uitvoeringstermijn van een dienst eenzijdig te bepalen of te wijzigen;

BASISTEKST AANGEPAST AAN HET ONTWERP VAN WET

Bepalingen van de wet van 14 juli 1991 betreffende de handelspraktijken en de voorlichting en bescherming van de consument

Art. 32

In de overeenkomsten gesloten tussen een verkoper en een consument, zijn onrechtmatig de bedingen en voorwaarden of de combinaties van bedingen en voorwaarden die ertoe strekken:

1. bij de ondertekening van het contract een onmiddellijke en definitieve verbintenis van de consument te voorzien terwijl de verkoper zich verbindt onder een voorwaarde waarvan de verwezenlijking enkel van zijn wil afhangt;

2. de prijs te doen schommelen op basis van elementen die enkel afhangen van de wil van de verkoper; Deze bepaling doet geen afbreuk:

- aan bedingen van prijsindexering, voor zover deze niet onwettig zijn en de wijze waarop de prijzen worden aangepast expliciet beschreven is in de overeenkomst,
- aan bedingen waarbij de verkoper van financiële diensten zich het recht voorbehoudt het tarief van deze diensten te wijzigen, mits de verkoper verplicht wordt dit ter kennis te brengen van de consument binnen een redelijke opzegtermijn en deze vrij is onmiddellijk de overeenkomst op te zeggen,
- aan bedingen waarbij de verkoper van financiële diensten zich het recht voorbehoudt de door of aan de consument te betalen rentevoet te wijzigen, zonder enige opzegtermijn in geval van geldige reden, mits de verkoper verplicht wordt dit zo spoedig mogelijk ter kennis te brengen van de consument en deze vrij is onmiddellijk de overeenkomst op te zeggen;

3. de verkoper het recht te verlenen om de kenmerken van het te leveren product of de te verlenen dienst eenzijdig te wijzigen indien die kenmerken wezenlijk zijn voor de consument, of voor het gebruik waartoe hij het product of de dienst bestemt, althans voor zover dit gebruik aan de verkoper was medegedeeld en door hem aanvaard of voor zover, bij gebrek aan een dergelijke specificatie, dit gebruik redelijkerwijze was te voorzien;

4. de leveringstermijn van een product of de uitvoeringstermijn van een dienst eenzijdig te bepalen of te wijzigen;

5. accorder au vendeur le droit de déterminer unilatéralement si le produit livré ou le service presté est conforme au contrat; ou de lui conférer le droit exclusif d'interpréter une quelconque clause du contrat;

6. interdire au consommateur de demander la résolution du contrat dans le cas où le vendeur n'exécute pas ses obligations;

7. restreindre le droit du consommateur de résilier le contrat lorsque, dans le cadre de son obligation de garantie, le vendeur ne respecte pas son obligation de réparer le produit ou ne la respecte pas dans un délai raisonnable;

8. obliger le consommateur à exécuter ses obligations alors que le vendeur n'aurait pas exécuté les siennes ou serait en défaut d'exécuter les siennes;

9. sans préjudice de l'article 1184 du Code Civil, autoriser le vendeur à rompre ou à modifier le contrat unilatéralement, sans dédommagement pour le consommateur, hormis le cas de force majeure;

10. même en cas de force majeure, n'autoriser le consommateur à rompre le contrat que moyennant le paiement de dommages-intérêts;

11. libérer le vendeur de sa responsabilité du fait de son dol, de sa faute lourde ou de celle de ses préposés ou mandataires ou du fait de toute inexécution d'une obligation consistant en une des prestations principales du contrat;

12. supprimer ou diminuer la garantie légale en matière de vices cachés prévue par les articles 1641 à 1649 du Code civil ou l'obligation légale de délivrance d'un bien conforme au contrat prévue par les articles 1649*bis* à 1649*octies* du Code civil;

13. fixer un délai déraisonnablement court pour signaler des vices au vendeur;

14. interdire au consommateur de compenser une dette envers le vendeur avec une créance qu'il aurait sur lui;

15. déterminer le montant de l'indemnité due par le consommateur qui n'exécute pas ses obligations, sans prévoir une indemnité du même ordre à charge du vendeur qui n'exécute pas les siennes;

5. accorder au vendeur le droit de déterminer unilatéralement si le produit livré ou le service presté est conforme au contrat; ou de lui conférer le droit exclusif d'interpréter une quelconque clause du contrat;

6. interdire au consommateur de demander la résolution du contrat dans le cas où le vendeur n'exécute pas ses obligations;

7. restreindre le droit du consommateur de résilier le contrat lorsque, dans le cadre de son obligation de garantie, le vendeur ne respecte pas son obligation de réparer le produit ou ne la respecte pas dans un délai raisonnable;

8. obliger le consommateur à exécuter ses obligations alors que le vendeur n'aurait pas exécuté les siennes ou serait en défaut d'exécuter les siennes;

9. sans préjudice de l'article 1184 du Code Civil, autoriser le vendeur à rompre ou à modifier le contrat unilatéralement, sans dédommagement pour le consommateur, hormis le cas de force majeure;

10. même en cas de force majeure, n'autoriser le consommateur à rompre le contrat que moyennant le paiement de dommages-intérêts;

11. libérer le vendeur de sa responsabilité du fait de son dol, de sa faute lourde ou de celle de ses préposés ou mandataires ou du fait de toute inexécution d'une obligation consistant en une des prestations principales du contrat;

12. supprimer ou diminuer la garantie légale en matière de vices cachés prévue par les articles 1641 à 1649 du Code civil ou l'obligation légale de délivrance d'un bien conforme au contrat prévue par les articles 1649*bis* à 1649*octies* du Code civil;

13. fixer un délai déraisonnablement court pour signaler des vices au vendeur;

14. interdire au consommateur de compenser une dette envers le vendeur avec une créance qu'il aurait sur lui;

15. déterminer le montant de l'indemnité due par le consommateur qui n'exécute pas ses obligations, sans prévoir une indemnité du même ordre à charge du vendeur qui n'exécute pas les siennes;

5. de verkoper het recht te verlenen om eenzijdig te beslissen of het geleverde product of de verleende dienst overeenstemt met de overeenkomst; of hem het exclusieve recht te geven om één of ander beding van de overeenkomst te interpreteren;

6. de consument te verbieden de ontbinding van de overeenkomst te vragen ingeval de verkoper zijn verbintenis niet nakomt;

7. het recht van de consument te beperken om de overeenkomst op te zeggen, wanneer de verkoper, in het raam van zijn garantieverplichting, zijn verbintenis om het product te herstellen niet of niet binnen een redelijke termijn nakomt;

8. de consument ertoe te verplichten zijn verbintenissen na te komen, terwijl de verkoper de zijne niet is nagekomen, of in gebreke zou zijn deze na te komen;

9. onverminderd de bepalingen van artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de verkoper toe te staan de overeenkomst eenzijdig te ontbinden of te wijzigen zonder schadeloosstelling voor de consument, behoudens overmacht;

10. zelfs bij overmacht, de consument niet toe te staan de overeenkomst te ontbinden dan tegen betaling van een schadevergoeding;

11. de verkoper te ontslaan van zijn aansprakelijkheid voor zijn opzet, zijn grove schuld of voor die van zijn aangestelden of lasthebbers of voor het niet-uitvoeren van een verbintenis die een van de voornaamste prestaties van de overeenkomst vormt;

12. de wettelijke waarborg voor verborgen gebreken bepaald bij de artikelen 1641 tot 1649 van het Burgerlijk Wetboek of de wettelijke verplichting tot levering van een goed dat met de overeenkomst in overeenstemming is bepaald bij de artikelen 1649*bis* tot 1649*octies* van het Burgerlijk Wetboek, op te heffen of te verminderen;

13. een onredelijk korte termijn te bepalen om gebreken aan de verkoper te melden;

14. de consument te verbieden zijn schuld tegenover de verkoper te compenseren met een schuldvordering die hij op hem zou hebben;

15. het bedrag vast te leggen van de vergoeding verschuldigd door de consument die zijn verplichtingen niet nakomt, zonder in een gelijkwaardige vergoeding te voorzien ten laste van de verkoper die in gebreke blijft;

5. de verkoper het recht te verlenen om eenzijdig te beslissen of het geleverde product of de verleende dienst overeenstemt met de overeenkomst; of hem het exclusieve recht te geven om één of ander beding van de overeenkomst te interpreteren;

6. de consument te verbieden de ontbinding van de overeenkomst te vragen ingeval de verkoper zijn verbintenis niet nakomt;

7. het recht van de consument te beperken om de overeenkomst op te zeggen, wanneer de verkoper, in het raam van zijn garantieverplichting, zijn verbintenis om het product te herstellen niet of niet binnen een redelijke termijn nakomt;

8. de consument ertoe te verplichten zijn verbintenissen na te komen, terwijl de verkoper de zijne niet is nagekomen, of in gebreke zou zijn deze na te komen;

9. onverminderd de bepalingen van artikel 1184 van het Burgerlijk Wetboek, de verkoper toe te staan de overeenkomst eenzijdig te ontbinden of te wijzigen zonder schadeloosstelling voor de consument, behoudens overmacht;

10. zelfs bij overmacht, de consument niet toe te staan de overeenkomst te ontbinden dan tegen betaling van een schadevergoeding;

11. de verkoper te ontslaan van zijn aansprakelijkheid voor zijn opzet, zijn grove schuld of voor die van zijn aangestelden of lasthebbers of voor het niet-uitvoeren van een verbintenis die een van de voornaamste prestaties van de overeenkomst vormt;

12. de wettelijke waarborg voor verborgen gebreken bepaald bij de artikelen 1641 tot 1649 van het Burgerlijk Wetboek of de wettelijke verplichting tot levering van een goed dat met de overeenkomst in overeenstemming is bepaald bij de artikelen 1649*bis* tot 1649*octies* van het Burgerlijk Wetboek, op te heffen of te verminderen;

13. een onredelijk korte termijn te bepalen om gebreken aan de verkoper te melden;

14. de consument te verbieden zijn schuld tegenover de verkoper te compenseren met een schuldvordering die hij op hem zou hebben;

15. het bedrag vast te leggen van de vergoeding verschuldigd door de consument die zijn verplichtingen niet nakomt, zonder in een gelijkwaardige vergoeding te voorzien ten laste van de verkoper die in gebreke blijft;

16. engager le consommateur pour une durée indéterminée, sans spécification d'un délai raisonnable de résiliation;

17. proroger le contrat pour une durée déraisonnable si le consommateur ne résilie pas à temps ou de proroger automatiquement un contrat à durée déterminée, en l'absence d'une notification contraire du consommateur, alors qu'une date excessivement éloignée de la fin du contrat a été fixée comme date limite pour exprimer cette volonté de non-prorogation de la part du consommateur;

18. limiter les moyens de preuve que le consommateur peut utiliser;

19. faire renoncer le consommateur, en cas de conflit, à tout moyen de recours contre le vendeur;

20. permettre au demandeur, au moyen d'une élection de domicile figurant dans le contrat, de porter sa demande devant un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire, sans préjudice de l'application de la Convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, approuvée par la loi du 13 janvier 1971;

21. fixer des montants de dommages et intérêts réclamés en cas d'inexécution ou de retard dans l'exécution des obligations de l'acheteur qui dépassent manifestement l'étendue du préjudice susceptible d'être subi par le vendeur.

22. autoriser le vendeur à résilier ou à modifier le contrat en raison de l'introduction de l'euro.

Cette disposition n'est pas applicable aux clauses qui ont fait l'objet d'une négociation individuelle.

Si le vendeur soutient que la clause a fait l'objet d'une négociation individuelle, la charge de la preuve lui incombe.

Toutefois, une clause est considérée d'une manière irréfragable comme n'ayant pas fait l'objet d'une négociation individuelle lorsqu'elle a été rédigée préalablement à la conclusion du contrat et que le consommateur n'a, de ce fait, pas pu avoir d'influence sur son contenu, notamment dans le cadre du contrat d'adhésion;

16. engager le consommateur pour une durée indéterminée, sans spécification d'un délai raisonnable de résiliation;

17. proroger le contrat pour une durée déraisonnable si le consommateur ne résilie pas à temps ou de proroger automatiquement un contrat à durée déterminée, en l'absence d'une notification contraire du consommateur, alors qu'une date excessivement éloignée de la fin du contrat a été fixée comme date limite pour exprimer cette volonté de non-prorogation de la part du consommateur;

18. limiter les moyens de preuve que le consommateur peut utiliser;

19. faire renoncer le consommateur, en cas de conflit, à tout moyen de recours contre le vendeur;

20. permettre au demandeur, au moyen d'une élection de domicile figurant dans le contrat, de porter sa demande devant un juge autre que celui désigné par l'article 624, 1°, 2° et 4°, du Code judiciaire, sans préjudice de l'application de la Convention du 27 septembre 1968 concernant la compétence judiciaire et l'exécution des décisions en matière civile et commerciale, approuvée par la loi du 13 janvier 1971;

21. fixer des montants de dommages et intérêts réclamés en cas d'inexécution ou de retard dans l'exécution des obligations de l'acheteur qui dépassent manifestement l'étendue du préjudice susceptible d'être subi par le vendeur.

22. autoriser le vendeur à résilier ou à modifier le contrat en raison de l'introduction de l'euro.

Cette disposition n'est pas applicable aux clauses qui ont fait l'objet d'une négociation individuelle.

Si le vendeur soutient que la clause a fait l'objet d'une négociation individuelle, la charge de la preuve lui incombe.

Toutefois, une clause est considérée d'une manière irréfragable comme n'ayant pas fait l'objet d'une négociation individuelle lorsqu'elle a été rédigée préalablement à la conclusion du contrat et que le consommateur n'a, de ce fait, pas pu avoir d'influence sur son contenu, notamment dans le cadre du contrat d'adhésion;

16. de consument voor een onbepaalde termijn te binden, zonder duidelijke vermelding van een redelijke opzeggingstermijn;

17. de overeenkomst voor een onredelijke termijn te verlengen indien de consument niet tijdig opzegt of een overeenkomst van bepaalde duur automatisch te verlengen, bij ontbreken van tegengestelde kennisgeving van de consument, terwijl een al te ver van het einde van de overeenkomst verwijderde datum is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de consument om de overeenkomst niet te verlengen;

18. de bewijsmiddelen die de consument kan aanwenden, te beperken;

19. in geval van betwisting, de consument te doen afzien van elk middel tot verhaal tegen de verkoper;

20. de eiser toe te staan zijn vordering, op grond van een contractueel bedongen keuze van woonplaats, voor een andere rechter in te leiden dan die welke is aangewezen in artikel 624, 1°, 2° en 4° van het Gerechtelijk Wetboek onverminderd de toepassing van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van de beslissingen in burgerlijke en handelszaken, goedgekeurd bij de wet van 13 januari 1971;

21. in geval van niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering van de verbintenissen van de koper, schadevergoedingsbedragen vast te stellen die duidelijk niet evenredig zijn aan het nadeel dat door de verkoper kan worden geleden;

22. de verkoper toe te laten de overeenkomst te beëindigen of te wijzigen omwille van de invoering van de euro.

Deze bepaling is niet van toepassing op de bedingen die het voorwerp zijn geweest van een individuele onderhandeling.

Als de verkoper beweert dat het beding het voorwerp is geweest van een individuele onderhandeling dan draagt hij daarvan de bewijslast.

Een beding wordt echter onweerlegbaar geacht niet het voorwerp geweest te zijn van een individuele onderhandeling als het is opgesteld voorafgaand aan de sluiting van het contract en de consument daardoor geen invloed heeft kunnen hebben op de inhoud ervan, zoals in het kader van een toetredingscontract;

16. de consument voor een onbepaalde termijn te binden, zonder duidelijke vermelding van een redelijke opzeggingstermijn;

17. de overeenkomst voor een onredelijke termijn te verlengen indien de consument niet tijdig opzegt of een overeenkomst van bepaalde duur automatisch te verlengen, bij ontbreken van tegengestelde kennisgeving van de consument, terwijl een al te ver van het einde van de overeenkomst verwijderde datum is vastgesteld als uiterste datum voor de kennisgeving van de wil van de consument om de overeenkomst niet te verlengen;

18. de bewijsmiddelen die de consument kan aanwenden, te beperken;

19. in geval van betwisting, de consument te doen afzien van elk middel tot verhaal tegen de verkoper;

20. de eiser toe te staan zijn vordering, op grond van een contractueel bedongen keuze van woonplaats, voor een andere rechter in te leiden dan die welke is aangewezen in artikel 624, 1°, 2° en 4° van het Gerechtelijk Wetboek onverminderd de toepassing van het Verdrag van 27 september 1968 betreffende de rechterlijke bevoegdheid en de tenuitvoerlegging van de beslissingen in burgerlijke en handelszaken, goedgekeurd bij de wet van 13 januari 1971;

21. in geval van niet-uitvoering of vertraging in de uitvoering van de verbintenissen van de koper, schadevergoedingsbedragen vast te stellen die duidelijk niet evenredig zijn aan het nadeel dat door de verkoper kan worden geleden;

22. de verkoper toe te laten de overeenkomst te beëindigen of te wijzigen omwille van de invoering van de euro.

Deze bepaling is niet van toepassing op de bedingen die het voorwerp zijn geweest van een individuele onderhandeling.

Als de verkoper beweert dat het beding het voorwerp is geweest van een individuele onderhandeling dan draagt hij daarvan de bewijslast.

Een beding wordt echter onweerlegbaar geacht niet het voorwerp geweest te zijn van een individuele onderhandeling als het is opgesteld voorafgaand aan de sluiting van het contract en de consument daardoor geen invloed heeft kunnen hebben op de inhoud ervan, zoals in het kader van een toetredingscontract;

22bis d'exclure ou de limiter la responsabilité légale du vendeur en cas de mort du consommateur ou de dommages corporels causés à celui-ci, résultant d'un acte ou d'une omission de ce vendeur;

23. constater de manière irréfragable l'adhésion du consommateur à des clauses dont il n'a pas eu, effectivement, l'occasion de prendre connaissance avant la conclusion du contrat;

24. permettre au vendeur de retenir des sommes versées par le consommateur lorsque celui-ci renonce à conclure le contrat, sans prévoir le droit, pour le consommateur, de percevoir une indemnité d'un montant équivalent de la part du vendeur lorsque c'est ce dernier qui renonce;

25. permettre au vendeur de retenir les sommes versées par le consommateur lorsque c'est le vendeur lui-même qui résilie le contrat;

26. restreindre l'obligation du vendeur de respecter les engagements pris par ses mandataires ou de soumettre ses engagements au respect d'une formalité particulière;

27. exclure ou limiter de façon inappropriée les droits légaux du consommateur vis-à-vis du vendeur ou d'une autre partie en cas de non-exécution totale ou partielle ou d'exécution défectueuse par le vendeur d'une quelconque de ses obligations contractuelles;

28. prévoir la possibilité de cession du contrat de la part du vendeur, lorsqu'elle est susceptible d'engendrer une diminution des garanties pour le consommateur, sans l'accord de ce dernier.

22bis d'exclure ou de limiter la responsabilité légale du vendeur en cas de mort du consommateur ou de dommages corporels causés à celui-ci, résultant d'un acte ou d'une omission de ce vendeur;

23. constater de manière irréfragable l'adhésion du consommateur à des clauses dont il n'a pas eu, effectivement, l'occasion de prendre connaissance avant la conclusion du contrat;

24. permettre au vendeur de retenir des sommes versées par le consommateur lorsque celui-ci renonce à conclure le contrat, sans prévoir le droit, pour le consommateur, de percevoir une indemnité d'un montant équivalent de la part du vendeur lorsque c'est ce dernier qui renonce;

25. permettre au vendeur de retenir les sommes versées par le consommateur lorsque c'est le vendeur lui-même qui résilie le contrat;

26. restreindre l'obligation du vendeur de respecter les engagements pris par ses mandataires ou de soumettre ses engagements au respect d'une formalité particulière;

27. exclure ou limiter de façon inappropriée les droits légaux du consommateur vis-à-vis du vendeur ou d'une autre partie en cas de non-exécution totale ou partielle ou d'exécution défectueuse par le vendeur d'une quelconque de ses obligations contractuelles;

28. prévoir la possibilité de cession du contrat de la part du vendeur, lorsqu'elle est susceptible d'engendrer une diminution des garanties pour le consommateur, sans l'accord de ce dernier.

29. d'augmenter le prix annoncé d'un produit ou d'un service en raison du refus du consommateur de payer par domiciliation bancaire;

30. d'augmenter le prix annoncé pour un produit ou un service en raison du refus du consommateur de recevoir ses factures par courrier électronique.

22bis. de wettelijke aansprakelijkheid van de verkoper uit te sluiten of te beperken bij overlijden of lichamelijk letsel van de consument ten gevolge van een doen of nalaten van deze verkoper;

23. op onweerlegbare wijze de instemming van de consument vast te stellen met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

24. de verkoper toe te staan door de consument betaalde bedragen te behouden wanneer deze afziet van het sluiten van de overeenkomst, zonder erin te voorzien dat de consument een gelijkwaardig bedrag aan schadevergoeding mag ontvangen van de verkoper wanneer deze laatste afziet;

25. de verkoper toe te staan de door de consument betaalde voorschotten te behouden ingeval de verkoper zelf de overeenkomst opzegt;

26. de verplichting van de verkoper te beperken om de verbintenissen na te komen die door zijn gevolmachtigden zijn aangegaan, of diens verbintenissen te laten afhangen van het naleven van een bijzondere formaliteit;

27. op ongepaste wijze de wettelijke rechten van de consument ten aanzien van de verkoper of een andere partij in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekkige uitvoering door de verkoper van een van diens contractuele verplichtingen uit te sluiten of te beperken;

28. te voorzien in de mogelijkheid van overdracht van de overeenkomst door de verkoper, wanneer hierdoor de garanties voor de consument zonder diens instemming geringer kunnen worden.

22bis. de wettelijke aansprakelijkheid van de verkoper uit te sluiten of te beperken bij overlijden of lichamelijk letsel van de consument ten gevolge van een doen of nalaten van deze verkoper;

23. op onweerlegbare wijze de instemming van de consument vast te stellen met bedingen waarvan deze niet daadwerkelijk kennis heeft kunnen nemen vóór het sluiten van de overeenkomst;

24. de verkoper toe te staan door de consument betaalde bedragen te behouden wanneer deze afziet van het sluiten van de overeenkomst, zonder erin te voorzien dat de consument een gelijkwaardig bedrag aan schadevergoeding mag ontvangen van de verkoper wanneer deze laatste afziet;

25. de verkoper toe te staan de door de consument betaalde voorschotten te behouden ingeval de verkoper zelf de overeenkomst opzegt;

26. de verplichting van de verkoper te beperken om de verbintenissen na te komen die door zijn gevolmachtigden zijn aangegaan, of diens verbintenissen te laten afhangen van het naleven van een bijzondere formaliteit;

27. op ongepaste wijze de wettelijke rechten van de consument ten aanzien van de verkoper of een andere partij in geval van volledige of gedeeltelijke wanprestatie of van gebrekkige uitvoering door de verkoper van een van diens contractuele verplichtingen uit te sluiten of te beperken;

28. te voorzien in de mogelijkheid van overdracht van de overeenkomst door de verkoper, wanneer hierdoor de garanties voor de consument zonder diens instemming geringer kunnen worden.

29. de voor een product of een dienst aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om via bankdomiciliëring te betalen;

30. de voor een product of een dienst aangekondigde prijs te verhogen omwille van de weigering van de consument om zijn facturen via elektronische post te ontvangen.